

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСЬКИЙ МІСЯЧНИК РУСИНІВ СР

р. XXI • ч. 3 • 3. марца 2011

http://www.rusynacademy.sk

Alexander Duchnovič

1803-1865

VRUČANIJE

Ja Rusin byl, jesm i budu,
ja rodilsja Rusinom,
čestnyj moj rod ne zabudu,
ostanus jeho synom;
Rusin byl moj otec, mati,
russkaja vsja rodina,
Rusiny sestry i brat'a
i široka družina;
Velikyj moj rod i glavnyj,
miru jest' sovremennyj,
duchom i siloju slavnij,
vsim narodam prijemnyj;
Ja svit uzril pod Beskidom,
pervyj vozduch russkij ssal
i kormilsja russkym chlibom,
Rusin mene kolysal;
Kol' pervyj raz otvoril rot,
russkoje slovo prorek...

Dumajte na svij rod i pri spisovaňu
žytel'stva - 21. maja 2011! A pište:
Štátne občianstvo: Slovenská republika
Národnost: **rusínska**
Materinský jazyk: **rusínsky**

O NAS - O RUSÍNACH

Marija Girnova

Ci je taka ruka,
ci je v sviťi sila,
aby na kolina
Rusina zložyla?

Ne je i ne bude,
svit svitom jak bude,
od praviku Rusin
žyv tu i žyti bude!

Čuduj sja lem, svite,
naj sja proslavljaje,
spivanku i slovo
svitom rozšivajaje.

Jak solovej v liši,
ščeboče, čerkoče,
svoje rodne hñizdo
zniščiťi ne choče.

Choc ditočky joho
porozlitali sja,
do hñizdočka svoho
z laskov vertajuf sja.

Ne chofat zabyti
na svoje rodneňke:
slovo i obyčaj,
serdcju tak blizeňke.

Na maminu ruku
ňañkovy prikazy,
na lis zeleneňkij,
na prekrasny lazny.

Na chlib tak predobryj,
Pasku svjatu, bilu,
vo Velikdeň pro nas
dorohu i milu.

Ťišme sja, spivajme
tak, jak serdce každe,
svoje rodne, blizke
vzjati si ne dajme!

Naj soničko svitit
všytkym nam jednako,
naj nenavišt' ščežne
za more, daleko!

**Kotry s'te Rusiny, svoho sja trímajte,
materiške slovo ne zaprodavajte.**

Nikolaj Hvozda

RUSÍNY, DAJME O SOBI ZNATÍ !!!

21. maja 2011!

Выголошiня Р. Хмела,

пiдпредседы влады СР про людськы права
i народностны меншыны к Списованю людей,
домiв i битiв 2011

Сучасна Словацка република є з етничного аспекту найпестрiшов краiнов середнiй Европы. На тот факт ся позераме як на збогачiня социального капiталу цiлої сполчности. В роцi 2011 ся Словацка република находить на достаточном высокiм ступню демократичного розвою, жебы тоту природну многоетничность акцептовала i формовала лоялность у своiх жытелiв таксамо посередництвом пiдпоры iх iдентификацiї ся з народностныма i iншыма меншынами.

Наслiдуюче списованя людей, окрем iншого, змапує тыж етничный образ нашой сполчности, єй языкову i iншу розмаiтость. Мултиетничность розумиме як выгоду про нашу краiну, а не як здрой єй огрожiня. Од людей, якы належать к меншынам чекаєме, же при увожджованю штатистичных iнформацiй будуть серьезно приступати нелем к iнформацiям економiч-

ного i социального характеру, але не забудуть тыж приголосити ся к своiй народностнiй громадi, з якої виходить iх iдентита, або з культуров котрой ся чують быти звязаны. Окреме вызначнов буде тот самоiдентификацiя про жытелiв, котрых етнична iдентита в розумiню майориты ся вяже з негатиwnыма стереотiпами.

Словацка република 21. стору не може быти побудована на iсторичных травмах, ани на ставляню мурiв. Є то суверенный штат вшиткых жытелiв, якый респектує плуралити i слободу прояву, а одмитать елiмiнованя на основi народности, расы, конфесiї або iнакшости. Влада Словацкой републики хоче быти гарантом такого демократичного розвою, котрый буде гарантовати каждому жытелiви слободну волю в основных рiшiнях, детермiнуючiх єго достойный жывоt.

Братiслава, 23. 2. 2011

I TAKE SY STAVATY

Пришла єм по першый раз до амбуланцiї ортопеда, бо єм мала якась проблеми з хырбтицiв. Уже в чекарни єм ся дiзнала, же молодой ортопед є РУСИН з Рунины (окр. Снина). А менi, як твердiй Русинцi i особи, котра з Русином не докаже бiсiдовати по словенськы, не дало покоя i вырiшыла єм, же буду з доктором бiсiдовати по русинськы.

Правдаже, на самый перед, як єм вошла до амбуланцiї, попросила єм го перебачити, же собi доволу з ним говорити по нашому, бо єм ся дiзнала, же вiн є НАШ чоловiк.

Доктор ся кус заразив, попозерав на мене i кус намерзено мi по словенськы поставив вопрос: „Акy вaš? Чo за вaš...?“

Кус єм дiстала страх, але перемогла єм ся i гварю му: „**Ho, чула єм, же сьте НАШ чоловiк – РУСИН, котрый походить iз Рунины, а я єм русиньска активiстка, родачка з бывшого Руського. iз НАШЫМ чоловiком не докажу бiсiдовати по словенськы... Одпустьте мi,**

прошу!“

Выбрала єм iз ташкы русиньскый календарик на рiк 2011 з фотографiов Марiї Мачошковой i подала єм му го зо словами: „**Приймиyте од мене на памятку холем тот малый календарик.**“

Доктор попозерав на фотографiю нашой спiвачкы i гварить iщi фурт по словенськы: „**A toto je kto na fotografii?**“

„**Ёй, гварю. Тото є наша найзнамиша русиньска спiвачка, знама i за границями Словенська, Марiя Мачошкова.**“ „**Неpoznат,**“ гварить мi.

Обертав календарик у руках, обертав. Позерав раз на мене, раз на монитор компютера, до котрого вложыв дiскету iз снимками моєй хырбтицi, i в тiм моментi єм не знала, хто iз нас двох ся неприємнiше чув, цi я, зато, же єм ся за своє русиньске не ганьбила, або доктор, котрый ся ку свому родному якась тяжко признавав...?

Минутку было мiджi нами тихо, i нараз, як кiдь вытрiсне фонтана, (Продовжiня на 2. стор.)

ALEKSANDER PAVLOVIČ

1819 - 1900

ОДКАЗ

svjaščenika, rodoľuba, narodnoho buditeľa

ALEKSANDRA PAVLOVIČA

Jak lude slobodny žit' chočeme z vami, Rusiny želajuť byti Rusinami! Svoju cer'kov, jazyk, obyčaj chraniťi, Čim nas Boh sotvoriv, tym chočeme byti. U rodňim jazyku Boha proslavlati, U rodňim jazyku žyťa rozvivati, U rodňim jazyku pravdu holositi, Svoje milovati a čudže uctiti...

TU ŽYJUŤ RUSÍNY

Chudobna Rusinka mene svitu dala, jaka v sklepi na borg naftu kupovala.

A jak sja tišyla, što pisav Duchnovič, a napominala: - Aňko, všytkym povidž!

Že pid Karpatami žyjeme Rusiny, jaky byli diďy, taky buduť syny.

Vse jem sja tišyla, že-m Rusinka-mati, že možu Rusiňiv diťej svitu dati.

I ja, mamko moja, sja z toho raduju, že i Rusinami dňuju i nočuju.

Možeme povisti, že s'me barz bohaty, choc' s'me všytky vyšji iz chudobnoj chaty.

Na mlincovim chlibi že s'me vyrostali, ta s'me Rusinami tverdyma zistali.

Čom by s'me ne mali svoje tak lubiti, človek lem raz žyje na tim Božim sviťi.

Každe moje gesto toto dokazuje, že mi krov rusiňska u žylach pulzuje.

Kapusta, steranka, zamiška z molokom, aj tak suť Rusinky prekrasny nevrokom.

Dumajte na svij rod i pri spisovaňu žytel'stva - 21. maja 2011! A pište: Štátne občianstvo: Slovenská republika Národnost: **rusínska** Materinský jazyk: **rusínsky**

Tam, de Beskidy, Karpaty, tam je moja otčizna, tam žyje mij otec, mati, sestry, brat'a, rodina.

RUSÍNY, DAJME O SOBI ZNATÍ !!!

21. maja 2011!

Осиф КУДЗЕЙ

Нашым людём

Люде милы, люде нашы,
не дайте ся звести,
**родны слова суть найкрасшы,
тримайте їх в чести.**

Тадь Русином є вам няне,
дїдо і прадїдо,
**чом бы вы на списованя
не ішли їх слїдом?**

Русиньску народность маюць
вашы бабка, мати,
**не ганьбте ся і вы в маю
ку ній ся признати.**

Дїточкы, внуку, правнуку,
вы родина наша,
**не збывайте ся азбуку,
она вас окрашать.**

Любте, стійте за свій народ,
то не політика,
**лем тот, хто на розум марод
своёго ся зрїкать.**

Русин є в кожій епосї
все тверда натура,
**знать, же од мамы к мачосї
утїкать лем дурак.**

І ТАКЕ СЯ СТАВАТЬ

(Закінчїня з 1. стор.)

молоденький ортопед мі красным русиньским языком зачав высвітлївати, што мам робити і як ся мам о себе старати. Словом, преці лем ся указав як НАШ МИЛЫЙ, ЩІРЫЙ і ДОБРЫЙ чоловік – РУСИН.

Дорогы нашы русиньскы молоды люде, не дусьте в собі і не ганьбїте ся за своє русиньске походжїня! У своїх робочїх просторах, фірмах, амбуланціях, школах і інде – із своїма людми бісїдуйте своїм родным материньским языком!!! Жебы

сьме своє русиньске богатство, історію і культуру захранили про далшы генерації, не стачїть нам по русиньскы лем співати, але треба міджі собов і по русиньскы бісїдовати, главно кідь за вами прийдуть і пригваряють ся ку вам своїм красным русиньским языком нашы старенькы матерї, нянькове, бабки і дїдове! Не бісїдуйте з нима по словеньскы і не нутьте їх своїма способами, жебы в бісїді з вами ламали і комолили свій красний родный язык!!!

Марія ГІРОВА, Снина

Хочете штудувати русиньский язык?

31. марец 2011 – то є конечный термін, докы приймають приглашки на високошкольскы штудії іщі дві факулты Пряшівской універзїты, на котрых мож штудувати русиньский язык і літературу в комбінації з іншыми предметами:

Факулта гуманїтних і природных наук приглашки приймає на комбінації русиньского языка і літ. з біологїов, географїов, педагогїков;

Факулта шпорту приглашки приймає на русиньский язык і літ. в комбінації з тілеснов виховов.

Віриме, же дана інформація заїнтересує тых, котры все іщі уважують о високошкольским штудію і про кого якраз русинїстика бы ся могла стати іншпіраціов до будучности.

-ап-

Studium Carpato-Ruthenorum 2011

Од 12. юна до 3. юла 2011 буде на Пряшівській універзїті в Пряшові проходити 2. Міджінародна літня школа русиньского языка і культуры під назвов Studium Carpato-Ruthenorum 2011.

Пряшівська універзїта в Пряшові є єдинов універзїтов у Словацькій републіці, котра реалїзує навчаня акредітованого штудійного програму русиньский язык і література, гестором котрого є Інштїтут русиньского языка і культуры. Вдяка ёго 3-тыжденному едукачному проекту Studium Carpato-Ruthenorum – Міджінародна літня школа русиньского языка і культуры Пряшівська універзїта є сучасно єдинов універзїтов на світї, котра зареаговала на інтерес о таку форму навчаня русиньского языка з боку домашніх і заграничних адептїв і в сучасности рїхтує другий річник того міджінародного проекту. Вшыткы потрібны інформації о проектї мож найти на www.unipo.sk/Pracoviská/Ústav_rusínskeho_jazyka_a_kultúry/Projekty; www.rusynacademy.sk/Vzdelávanie.

Приголосити ся мож до 1. апрїля 2011.

А. П.

ШТО СЯ ТО З

(Проба анализувати реалїзацію ідеї возроджїня русиньского народа на Словеньску за послїдніх 10 років.)

Цїлём той анализї є спробувати прийти на то, якы суть правдоподобны причїны деградації ідеї возроджїня русиньского народа і глядати можности як направити даный став на Словеньску.

З револучныма змінами в році 1989 на Словеньску пришов і русиньский народный рух з ідеїв возроджїня народной ідентїты і досягнутя народной самостатности Русинів. Русины ся дожадовали, жебы при списованю жытельства могли собі записати русиньску народность і жебы русиньскы дїти ся могли в школах учїти русиньский язык як материньский. На міджінароднім полю было і є потребне досягнути узнання Русинів з боку вшыткых штатів, в котрых жыють. Главно з боку України. Так сьме хотїли даколи забезпечити генерачну народну контїнуїту у своїй екзїстенції. То суть єдины і днеська іщі несповнены, але платны пожадавкы, котры треба сповнити. То ся счастья ай дарило забезпечувати почас років 1990 – 2000. Узнали нам русиньску народность і могли сьме собі єй записати в самостатній колонції при списованю людей. Кодїфіковали сьме русиньский язык. На Словеньску зачали взникати русиньскы обчаньскы здружїня. Перша была Русиньска оброда, яка розбігла старостливість о русиньске школство, бо в нїм відїла перспективу нашого народного жывота. Лем у Свідницькїм окресї в зачатках взникло і фунговало шість клас з навчанєм русиньского языка. Не чудо, же при списованю жытельства в роках 1991 і 2001 ся Русины зачали голосити к своїй народности і языку.

Лемже вести так потрібны діскузїї з родїчами і школами і агїтовати по селах – не вшыткым функціонарям РОС ся хотїло. Учїтелїв охотных на сполупрацу в школі скоро не было. Або было їх лем пару. Найідеалніше бы было, кїбы на кожій школі сьме мали директора школы на своїм боці, жебы на дану тему діскутовав з родїчами. Але мы на своїм боці не мали ани учїтелїв, не то директорів школ, а так то было в кожїм окресї. В сучасности не є кому з рядїв РОС агїтовати учїтелїв. Не є достаток охотных русиньскых функціонарїв на таку роботу. Кождый хоче радше дірїговати або радити тому другому як треба робити, але не позерать, же сам ніч не робить на полю росшырїваня навчаня русиньского языка. Зато маме великий недостаток учїтелїв на школах, якы бы з нами сполупрацовали на агїтацных акціях з родїчами. Учїтель в школі як наш сполупрацовник – то є наша спаса. Не спасе нас музикант, співак ани танечник, як ся тому ідолу теперь кланяме. Спів і танець нам не поможе в тїй етапі, де треба будувати русиньске школство і русиньску ідентїту. Є легше планувати і бісїдовати о возроджїню народа, як робити конкретну агїтачно-пропагачну роботу о навчаню русиньского языка з родїчами і школами. Зато властны цїлі в сферї школства сьме чїм дале менше наповнївали – з властной вини і непружности.

В міджінароднім контексті ся узнання Русинів за самостатну народность подарило досягнути у вшыткых штатах. Але там, де то є про нас найголовніше, на Україні, там нас не узнають доднесь. Также вшыткы Русины на світї сьме і надале лем якобы однож Українцїв. Кідь не є узнання народности на 100%, не є узнання нияке, якобы не было зроблене ніч. Цїла наша снага вышла нанивоч. На міджінароднім полю натиск веджїня РОС на властну владу на Словеньску і на Світову раду Русинів (СРР) за узнання Русинів з боку України ослабнув. За узнання Русинів радїкално ся снажыв выступати главно о. Димитрій Сидор на Підкарпатю. Правом чекав оживлїня активїты і підпору од СРР і штатів, де жыють Русины. Чекала ай русиньска громада на Словеньску стрїчний крок од веджїня РОС і од СРР. Але веджїня РОС і СРР нас скламали – не наповнили нашы пожадавкы і очекованя, не підпорили о. Сидора. Наспак, зо страху ся діштанцовали од нїго з непідложеныма выговорками. Ідея народной слободы Русинів якобы сплясла з нашой властной вини, главно зо страху челных русиньскых функціонарїв. Хыбїть ту Василь Турок, хыбїть нашым функціонарям силне хотїня досягнути народну слободу і „колонку Русин“ на Україні. Хыбують нам на челных функціях смїлы, револучны і розумны боївници за права Русинів. Не треба ся нам хвалити, якы сьме великы і неомылны Русины, бо видиме, же выслїдком самолюбости є тотална прога в наших снажїнях за народну слободу. СРР ся стягла до улїты і доднесь о нїй не чути, окрема засїдань і выговорок чом ся з Українов не дасть їднати. Ніч конкретне на міджінароднім полю о узнанню Русинів Українцями ся не рїшать. Не є кому. Не є смїлого.

По році 2000 ся ситуація в русиньскїм русї, в РОС, ідейно помалы зачала згїршовати, слабла і дале слабне. В школьскїй політіці на Словеньску по році 2000 аж доднесь розпало ся нам веце русиньскых клас, як взникло новых. Русиньске школство на селах і в містах уж не є главно ідеїв Русинів, але главно позорность РОС, яка ся поважує за лїдра русиньского руху на Словеньску, ся обернула там, де не треба робити. Там, де є все лем весело, бесстаростно, а попрїтїм мож іщі заробити пїнязї на штатных фондах про народностны меншыны, з яких ся щедро підпорують проекты фестївалїв і концертїв. Зробити фестївал ці концерт – то не є нияка велика работа, лем забава. Кідь є дость пїнязей, фестївал зробить хоцьхто. Стачїть єден староста села, як напр. в Миковїй. Ани хосен про захрану

Списованя людей 2011 і Наш край

В першій ряді хочу повісти, же вітам зрод новой політичної партії *Наш край*. Зарівно але, на основі моїх скушеностей мушу высловити побоєваня, жебы ся не стала „krusou organizáciou“. Організаціоу, яка бы політично і тзв. легітимно была перманентно під контролём S/S (Slovenská informačná služba). Тота бы і маніпулоувала, і контролювала Русинів СР. Главно теперь, в часі списованя людей 2011.

ЯКИЙ ВАШ ПОГЛЯД

КСУТ був таков організаціоу під сталов курателов ШТБ. Наперед нас активізували, а потім – рафіновано маніпулоували і пронаслідували. Новы люде і по новембрі 1989 нас лустровали. Новы „політиці“.

Часы, правда, ся змінили. За пару років, я пересвідчений, будуть лустровати і ведучіх – лідерів, але і членів партії *Наш край*. „Вот, это диалектика,“ говорив класік.

На основі моїх скушеностей не ем і не буду уж членом ниякой народностной організаціі ці на базі „občianskeho združenia“, або і „politickéj strany“.

Не агіту проти партії *Наш край*, але припоминаю, же історія ся повторять. Колесо історії ся крутить і буде ся крутити. Політичні млины мелють і будуть молоти, і в 21. сторочу!

Андрій КАПУТА, Свідник

К статі Яна Допіряка

(Закінчіння з 3. стор.)

Было бы смішно, але і крайно нерозумно, кібы сьме не брали до увагы сучасный став школства у нас на Словеньску, але і в світі. В сучасній добі, коли одборници скоро в кожній европській країні „ламлють“ собі головы над тым, жебы вытворити штонайефектнішы методічны поступы на навчаня окремых учебных предметів, як математіка, фізика, хемія на основных і середніх школах, як і методікы навчаня языків, **Вы, пане Допіряк, едным чаркнутём пера рішате іщі тяжшыи проблем – способ і методы навчаня материньского русиньского языка в школах в селах з русиньским населінём. Твердите, же на тых школах не треба заводити ниякий штатут навчаня русиньского языка, комплетно фінанчно забезпечений штатом, але „новаторьскы“ радите на словеньских школах даного регіону навчати русиньский язык... Радите, як учітелі на тых школах маюць поступовати з навчанём русиньского языка. Вы собі не усвідомлюете, же одборно-педагогічно і методічно Вы сьте комплетно некомпетентный о тых проблемах ся высловлєвати. Вы не познате конкретну сітуацію на школах в регіонах з русиньским населінём. Раджу Вам прочітати собі статью Мгр. Марека Гая, методіка русиньского языка, *Сучасный став русиньского народностного школства і перспектivy до будучности* (Русин, 6/2010), жебы сьте не літали в мхарах фантазіі, але жебы сьте ся спустили на реалну землю.**

Але є правда, же на дакотрых школах роблять директоры і учітелі, котры сьуть охотны завести навчаня русиньского языка на своїй школї, кідь бы ся назберило достаток родічів, охотных посылати свої діти на тото навчаня материньского русиньского языка.

То значіть, же штатут навчаня русиньского материньского языка не є нияков фікціоу, але конкретнов потребов забезпечіння реального фунгованя того штатуту на кожній школї, де потеціально сьуть русиньскы діти. Кідь на конкретній школї даколишнёго русиньского села до кінця 40. років 20. стороча была русиньска школа, то значіть, же там было і русиньске насеління. А де ся оно поділо? Теперь го там уж ніт?

Подля Вас, пане Допіряк, процента указують, же теперь там жыє овелє менше Русинів, як їх было до кінця 40. років повойнових часів. А тогды на выходнім Словеньску было коло 313 вшытких тіпів русиньских (русских) школ. Тоту штатістіку Вы ігноруєте. Чом? На тоту історію русиньских школ не треба забывати. Зато споминаний штатут русиньского материньского языка на школах в селах, де жыє русиньске насеління, і того, котре уж ся голосить к іншій, як русиньска народность, зато треба забезпечити аплікацію штатуту навчаня русиньского материньского языка в ёго літературній подобі. Тогды буде мож досягнути на многих школах в селах з русиньским населінём добровольне навчаня русиньского материньского языка. О тім уж давніше говорили дакотры директоры і учітелі в селах з русиньским населінём, котры могли і хотіли учіти русиньскы діти по русиньскы.

Не бавте ся, пане Допіряк, з процентами, то є дітська гра. А ту іде о жыют русинства. Нашы предки в тых далеких і близких часах то добрі розуміли і старали ся, жебы в історічно русиньских селах были русиньскы школы. І тоты школы такыма были, покы їх тотална українізація комуністичного режіму не зліквідовала тотално!

Проти той українізаціі я воєвав од першых днів поновембровых часів, і дотеперь ся того тримаю, о чім свідчать вшыткы мої дотеперішні публікаціі. Ваше нерозуміння моєї роботи то є едно діло. Друге є то, же Вы ся вегементно намагате замірно фалсіфікувати мою роботу вцілім, дезінформувати о ній читателів *Народных новинок* і *InfoРусина*. Уж то робили такы тузы, як плачучій професор Юрко Бача і академік чужой країны Николай Мушинка, а окрема них і дакотры іншы шпіцілі смутно знамой ШТБ, котры ся фурт снажать выгумовати Русинів з історії. Хоць они одтогды притихли, але і теперь ся снажать продовжувати свою пекелну гру.

Што ся тыкать моєї конкретной роботи, то я ся обыйду без Ваших рад. Радите мі то, што Вы не знате робити, але радите направо і наліво. Можете собі прочітати мнов написаний учебник про русиньскы школы (1998). Я роблю роботу, котрій розумлю і не беру ся радити іншым одборникам, што они маюць робити. А Вы собі думате, же можете давати рады о педагогічно-методічній роботі одборникам, котрій комплетно не розумите. Але настоюете на тім, же іншы одборници бы мали поступовати подля Ваших рад. А де Вы были дотеперь, же сьте такый наймудрішый? Не было Вас чути ани на єднім сеймі РОС, ани на Світових конгресах Русинів, ани при списованю жытельства Словеньска в році 2001, ани на іншых одборных конференціях о Русинах і русинстві. А нараз сьте наймудрішый і радите, наприклад, одборникам з Пряшівской універзіты, як они маюць поступати з навчанём русиньского языка. Было бы то смішне, кідь бы то не было аж барз смутне.

Доц. ПгДр. Василь ХОМА, к. н., Братіслава

Окрыглый стіл партії Наш край – гей, або ніт? (1.)

26. януара 2011 і 23. фебруара 2011 опублікували *Народны новинки* статі панів Юдр. Петра Крайняка, Др. Івана Бандуріча і Мгр. Яна Калиняка о реалізаціі Округлого стола в центрі політичної партії *Наш край* на Соліварській ул. ч. 70 у Пряшові, який ся одбив 18. децембра 2010. В споминаных новинках 26. 1. 2011 было опубліковане і моє мале комуніке, на котрім ся догварили участници Округлого стола.

Знам, же од 18. 12. 2010 уплынуло дость часу на то, жебы ем ся як організаторка даного Округлого стола высловила к ёго рішінням, як ня к тому уж вець раз вызвав пан Бандуріч, якому заваджать якобы їх утайня. Ніт, пане Бандурічу, ніч не таїме, лем сьме ся догварили, же медіям даме їх выслідкы, аж кідь даякы досягнеме. Але затля мисиме смутно конштатовати, же ся ніч велике не стало. Чекаме, же нас прийме підпредседа влады СР про народностны меншыны Рудолф Хмел, чекаме, же нас приймуть вызначны представителі краю, може і міста Пряшова, в якім наша партія має свій центр як єдина регіонална політична партія на Словеньску. Інформаціі о мнов зорганізованім Округлым столі в дакотрых медіях, главно в *Народных новинках*, але і в „*Bardejovských novínách*“ (статья пана Інж. Яна Допіряка) сьуть часто неточны, а кідьже в посліднім часі ся росторгнув міх із Округлыма столами (єден про русиньскы організаціі був скликаний Русиньсков обродов на Словеньску, другый Клубом Русинів Словеньска, і далша політична партія Мост-Нід, интересно, ся імають організувати Округлы столы і в мені Русинів, Українців або Ромів), то ня примусило реаговати і высвітлєвати, о чім был наш, преці лем першыи, а то нам уж, думам, ніхто не возьме. (Позн. ред.: *Округлы столы о Русинах і їх снажінях ся регуларно організували по році 1989, т. є. уж перед 20 роками, были конштруктивны і принесли конкретны выслідкы.*)

Барз бы ем рада позвала представителів вшытких русиньских і українских організаціі. Може ся мылю, но на Словеньску діє высше 70 русиньских обчаньских здружінь і сполків, а не знам кілько українских, также самы узнае, же на

першыи раз ем не могла позвати вшыткых. (Позн. ред.: *Редакція бы была вдячна мати к діспозиціі список тых організаціі. Покы знаме, тільки русиньских організаціі не є у світі доведна.*)

Позвала ем конкретно 34 вызначных представителів русиньского і українского рухів, але позваня прияло лем 12, ведно зо мнов нас было 13. Позывала ем їх переважно особно, зато ня мерзить, же дакотры з них теперь організують властны Округлы столы, но нашу партію на них не позывають.

Окрыглый стіл мав за ціль обговорити два главны пункты. В першій ряді ішло о округ жадань Русинів і Українців адресованых підпредседови влады СР Рудолфови Хмелови:

- проблем русиньской і українской культуры на Словеньску (Словеньский розглас – редакція НЕВ, етнічне высыланя в Словеньській телевізії, ПУЛЬС, ТАД);
- народностне школство;
- проблем словакізації жытелів русиньской народности в Грекокатолицькій церквї на Словеньску.

В другім ряді ішло о кампань перед списованём жытелів на Словеньску к 21. маю 2011.

Вшыткы участници – ПгДр. Люба Кралєва, ПгД. (председкыня партії *Наш край*), Інж. Ян Липиньский (підпредседа партії), Пгарм. Др. Рудолф Гриць, ПгДр. Душан Дранчак, Юдр. Мірослав Дуда, доц. ПгДр. Александер Дулеба, к. н., Інж. Каміл Крайняк (вшыткы спосны з партіев *Наш край*), проф. ПгДр. Микола Мушинка, др. н., ПгДр. Александер Мушинка, ПгД., Мгр. Владимир Марушин, АртД., Владимир Противняк, Мгр. Мірослав Кереканіч, Інж. Петро Сокол, Мгр. Павел Богдан, Мірослав Ілюк, Інж. Ян Тільняк і Юдр. Петро Крайняк – своєв конштруктивнов дискусію підкреслили хосенность стрічі, бо вшыткы конштатовали важность сітуаціі в контексті асіміляціі і словакізації на северовыході Словеньска жытелів русиньской або українской народностных меншын, но главно тых, які ся голосять к русиньскому або українскому материньским языкам, але свою народность собі русиньску або українську не пишуть, але словеньску.

Л. Кралєва зацітовала слова Мгр. Ондreja Кандрача, редактора Словеньского розгласу і знамого русиньского фолклорісты, при ёго позываню за Округлый стіл: „*Може є то вопрос єдної-двох генераціі, кідь Русины або Українці на выході Словеньска зникнуть, бо їх діти уж не говорят ани по русиньскы, ани по українскы, але лем по словеньскы. При награваню народностного высыланя в Словеньскім розгласі, в радю Патрія є проблем найти молодых людей, котры говорят по русиньскы або по українскы, неговорячі о тім, же ніхто з них не знає азбуку!*“

(Позн. ред.: *Дале Л. Кралєва увела точный список позваных, котры не пришли, бо мали свої робочі ці родинны повинности, оправдали ся або не оправдали, але тот список не будеме публікувати, бо нашы новинки не сьуть кадровым одділінем ниякой партії, а потім і шкода на такы збыточности тратити простор, бо то є діло записніці як інтерного документу партії із стрічі.*)

Наша партія є партіов толеранціі к походжіню, світонагляду, і зато вопрос русиньской або українской народности, але і вопрос приналежности або неприналежности к будь-якій церквї (грекокатолицькій, православній і іншым) поважує за особный і внуторный вопрос наших членів. Зарівно є наша партія толерантна к віросповіданю і народностній приналежности каждого жытеля Словеньска. Взникли сьме главно зато, абы сьме заступали інтересы маргіналізованных груп жытелів СР і їх теріторій. Русины або Українці жыли на теріторіях, котры были з географічного погляду все тьма окраєвыма і, нанещастя про них, то так зістало доднесь. Зато будеме сполупрацовати з каждым, кому залежить на заставліню вымераня Русинів як народа. То мусить быти алфов і омегов нашего снажіння. Наш народ вымерать і настав час змірїня вшытких таборів і насмерованя позітвной енергії на ёго возроджіня, не на забруднёваня остатніх у тім возроднім процесі.

Усвідомлюєме сі, же голошіня ся к народности є субектвнє чутя (Позн. ред.: *але выходяюче з обектвного познаня...*) і нікому го не мож нарядити і каждого треба в ёго чутю толеровати. Мы в кампані перед списованём можеме ся лем намагати о то, абы сьме представили людям на выходнім Словеньску, але і цілому Словеньску драматічну історію Русинів в Европі і жебы сьме людей із русиньским корінём привели ку задуманю ся над тым, ці они самы не беруть участь у вымераню народа своїх предків, кідь наприклад зо своїма дітми не бісідують по русиньскы або кідь жыють у змішаных манжелствах, а дітём запишуть словеньску народность свого мужа або жены якобы зо страху, же в інакшій припаді к їх дітині бы ся могло приступати не так, як к представителям майоріты.

Люба КРАЛЄВА, председкыня партії *Наш край*

(Закінчіння в далшій ціслі.)

Стрїча при Округлім столі

18. фебруара 2011 в засїдалні Крайско-го wyboru Матїці словенської в Пряшові з ініціативи Русиньской оброды на Словенську стрїтили ся представителї русиньских обчаньских здружїнь, котры підпорують розвой культурного і сполоченьского жывога Русинів на Словенську. Учасници стрїчу назвали **Округлым столом** і тоту робочу назву хочуть поужывати і при далшых стрїчах.

Округлый стіл подля їх погляду має быти консултатным і зьєдїняючим форумом при рїшаню тых проблемів, котры пересягають рамки діяльства єдної організації і вообщє дотыкають ся важным способом жывога Русинів і русиньского руху. Програмом стрїчі были вопросы **списованя людей к 21. маю 2011**, котре учасници означили за найвызначнішу подїю, яка Русинів чекать по десятїх роках. Учасници стрїчі інформовали о активностях своїх організації, які заступали, котрыма хочуть внести вклад до кампанї перед списованєм людей, і способах – як досягнути якнайліпшы выслідкы. Было высловлене желаня, абы на будучім Округлім столі взяли участь вышты русиньскы організації на Словенську, враховано тых, які діють в рамках Словенської асоціатї русиньских організації. Їх участь на стрїчі означили як прояв доброй волї рїшати сполочны проблемы Русинів і снажїнем припомочі успіху в списованю жытельства. (Найблизша стрїча была **5. марца 2011** і ёго організатором був председа Клубу Русинів Словенська Інж. Славомір Гиряк. Главным пунктом був зась про свою важность вопрос списованя людей.)

В будучности Округлый стіл ся має скликывати к далшым важным проблемам, покы буде о стрїчу інтерес і ей учасници будуть активно припомагати рїшаню актуальных проблемів.

Др. Петро КРАЙНЯК, Пряшів

Православїє і сучасность

6. апрїля 2011 о 9.00 год. у будові Православной богословской факулты Пряшівской універзїты на Масарїковій ул. ч. 15 в Пряшові ся одбуде **3. річник научной конференції студентів, абсолвентів і молодых научных работников із мїджінароднов участїв на тему Православїє і сучасность**. Цїлєм той акції є презентовати роботы студентів бакаларьского, магістерьского і докторандьского штудія, абсолвентів і молодых научных работников до 35 років на споминанїї універзїті. Повный текст лекції (розсяг 10 мин.: 5 – 7 сторїнок) треба послати **найпізніше до 31. марца 2011**.

Контактны особы: Мґр. Владимір Коцвар, ПгД. (ladov1@gmail.com) і Мґр. Люба Крутьска (ljubinkas@gmail.com).

-р-

Продовжує 3. річник семінарів карпаторусиністікы

Семінарєм присвячным презентації выдательской продукції в русиньскім языку на Словенську за рік 2010, **14. фебруара 2011 Інштїтут русиньского языка і культуры Пряшівской універзїты (ІРЯК ПУ) в Пряшові** одкрыв третїй річник свого довготырвалого проекту **Научных семінарів карпаторусиністікы**. Можность на презентацію выслідків своєї цілорічної роботы перед шырокы авдїторїов 14. фебруара 2011 выужыли окрем ІРЯК ПУ і пряшівска **Редакція Русин і Народны новинкы, Академія русиньской культуры в СР і Сполук русиньских писателїв Словенска** (вшыткы суть членьскыма організаціїма **Словенской асоціатї русиньских організації**).

Проект семінарів карпаторусиністікы ся реалїзує на Пряшівській універзїті (ПУ) з місячнов періодїцітов почас академічного рока од року 2009. Почас того періоду доказав заїнтересовати ученых і студентів ПУ, але і верейность Пряшова і Пряшівского краю. Почас тринадцятїх семінарів на терїторїї даной універзїты прозвучали лекції ученых із Канады, Чех, Словакії, Польщі, Австрїї, України і Сербїї, котры ся займають

різныма аспектама карпаторусиністікы: історїов, языкознательством, соціолоґїов, соціолїнгвістїков, літературов.

Выслідком дотеперїшніх двох річниць проекту были два зборникы научных работ під назвов **„Studium Carpato-Ruthenorum – Штудїї з карпаторусиністікы 2009“** (Копорова, К., ед., Пряшів: ІРЯК ПУ, 2009, 152 с.) і **„Studium Carpato-Ruthenorum – Штудїї з карпаторусиністікы 2010“** (Копорова, К., ед., Пряшів: ІРЯК ПУ, 2010, 132 с.).

В тых днях ІРЯК ПУ приправує **14. семінар**, котрый буде **30. марца 2011 о 14.00 год. у засїдалні Ректорату ПУ**. Із лекціов на мїморядно актуалну тему – **Полїтїчны партїї в народнім русї карпатських Русинів** выступить реномованый одборник на дану проблематїку, історїк Сполоченьсконаучного іштїтуту Словенской академії наук у Кошїцях **ПгДр. Станїслав Конечный, к. н.**

Інтегралнов частїв семінаря, як обычайно, буде презентація найновшых публікацій із области карпаторусиністікы.

Вшыткы сьте щїро вітаны.

Анна ПЛІШКОВА,
ІРЯК ПУ в Пряшові

САРО МАТЬ ЛЕГІТІМНЕ ПРАВО ЗАСТУПАТИ РУСИНІВ СЛОВЕНЬСКА В СКР І СРР !!!

Окресна організатїя Русиньской оброды у Свіднику є самостатным обчаньским здружїнем Русинів у окресї Свідник і має 57 правоплатно зареґїстрованых членів. Перед двома роками організатїя здобыла правну субьктивїту зареґїстрованєм своїх Станов на Міністерствї внутра СР. На основї того може самостатно плановати і організовати свої активности і господарити без швелияких таторів. Уж не є ани з організатїчного, ани з екзїстенчного боку одказана на милость або немилость людей, котры ся про нашу членьску базу стали невїрогодныма!

В тім році наша організатїя як самостатный правный субькт была прыята за колектївного члена Словенской асоціатї русиньских організації (САРО).

Тота асоціатїя зьєдїнять русиньскы обчаньскы здружїня і сполкы на Словенську і є легїтїмным членом Світового конґресу Русинів. Председом САРО є Мґр. Александер Зозуляк, який перед тым 15 років був выконным секретарєм Світової рады Русинів (СРР) а 2 роки єй председом, аж покы в році 2009 з функції в СРР добровольно не одышов. Быв закладаючим членом РОС, довгы роки єй выконным секретарєм а 20 років є шефредактором редакції Русин і Народны новинкы (окрем далшых функцій в русиньскім русї). До САРО ся му подарило здобыти далшых 7 обчаньских здружїнь Русинів на Словенську, также в сучасности тота асоціатїя має 8 членьских організації.

Перед 6 роками на Словенську настав розкол в поглядах і організації русиньского руху. Наслідком того в сучасности єдну ґрупу русиньских обчаньских здружїнь застрїшує РОС на челї з єй председом Владимїром Противняком, а другу ґрупу – САРО на челї з Мґр. Александром Зозуляком. САРО на 9.

СКР (Мараморош-Сїґет, 2007) заропоновала, жебы до далшого засїданя СКР Русинів Словенска в СРР репрезентовав делеґат за РОС, а на послїднім, 10. засїданю СКР у Сербїї і Хорватїї (2009) ся vzdала репрезентовати Русинів Словенска у СКР і СРР зась на хосен РОС.

На основї рїшіня членьской базы **14. 2. 2011**, але САРО на далшїм засїданю СКР того року в Будапештї буде ся домагати свого легїтїмного права, жебы єй представитель далшы два роки репрезентовав Русинів Словенска в СРР. Бо за даного ставу окрем того, же САРО дотеперь не реалїзовала своє легїтїмне право, навшыше доходить к порушованю платных Станов СКР в тім пунктї, же представитель СРР за каждую країну має на засїданях СРР і СКР право голосованя, з вынятком выконного секретаря, який тоту право не має. Выконным секретарєм од року 2009 є представитель РОС В. Противняк, який зарівно репрезентує в СРР Русинів Словенска – але без права голосованя. (Єдино, жебы СКР змінив на найблизшїм своїм засїданю 17. – 19. юна 2011 в Будапештї Становы СКР в данім пунктї). Кїдь мїджі Русинами є холем яка-така почливость і сумлїня, так уж дале бы не мали толеровати двоєдїность функції В. Противняка, а тым і порушованя Станов СКР. Кїдь суть РОС і САРО рівноцінныма двоєдїныма представителїма Русинів Словенска у Світовім конґресї Русинів і Світовій радї Русинів, так на найблизшїм СКР бы ся в тім ділі мала зробити направа. Інакше мож похыбовати о серьезности рїшінь і резолюцій прыятых на засїданях СРР і СКР.

Словенска асоціатїя русиньских організації (Окресна організатїя Русиньской оброды у Свіднику.)

• Вокально-інструментална група ПАЙТАШЕ зо Снины перед Храмом св. Василя Блаженого в Москві: (зліва горі) Мартін Руснак, мол., Ніколета Гулаєва, Йосиф Зушак, Даньєл Гулай, (долов) Петро Гарнічар і Мартін Руснак, ст.

Пайташе зо Снины – в Москві

23. – 27. фебруара 2011 співацько-музична група Пайташе зо Снины на чолі з Даньєлом Гулаєм абсолвовала далше заграничне выступлєня, а то в Москві на позваня Словєньского інштїтуту в Москві, в котрім суть здружены Чехи і Словацї, што ту жыють. (Може мїджі нїма бы ся нашов і дякый Русин).

Група взникла в роцї 2004 а в роцї 2009 выдала свій першы компактний дїск під назвов *Стоїть дївча ...* Співацько-музична група за замїрює на інтерпретацїю народных співанок, главно з выходословєньского реґїону, но найвеце на русиньскы. За час свого дїятельства здобыла много сїмпатїзантив нелем у нас, але і в заграничу. В споминаных днях у Москві абсолвовала властный концерт, котрый допроваджали великы аплавзы вдячных слухачїв. Група выступила на другый день і на фашенґовї забавї, а зась із великым успїхом. Почас перебуваня в Москві, хоць была порядна зима, стїгли Пайташе попозерати і дакотры культурно-їсторичны памятки.

Я РУСИН БЫВ, ЄМ І БУДУ, А ПРИ СПИСОВАНЮ ЛЮДЕЙ 21. МАЯ 2011 НА ТО НЕ ЗАБУДУ!

ŠTATISTIČKÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY ШТАТІСТІЧНЫЙ УРЯД СЛОВЕНЬСКОЙ РЕПУБЛІКЫ

SCÍTANIE OBYVATEĽOV, DOMOV A BYTOV 2011 SODB SL-O
СПИСОВАНЯ ОБЫВАТЕЛІВ, ДОМІВ І БІТІВ 2011

Vyplni sčítací komisár Выполниць спісуючий комисар

Okres: _____ Č. sčítacího listu: _____
Č. domu: _____ Č. budovy: _____
Kódy vzťahov: _____

LIST OBYVATEĽA ЛИСТ ЖЫТЕЛЯ

VZORY VYPLNENIA ПРИКЛАДЫ ВЫПОЛНЕНИЯ
Správny údaj Справный údaj
Chybný údaj Хыбный údaj

1. Druh pobytu **Способ перебиваня**
trvalý - прїтотный
trvalý - dočasny
2. Vzťah k obyvateľovi **Взťah к жытєлю бїту**
užívateľ bytu
manžel, manželka
druh, družka
syn, dcéra
Zať, nevesta
3. Dátum narodenia **Датум народжєня**
4. Pohlavie **Поглавя**
5. Rodinný stav **Родинный став**
6. Dátum sobáša **Датум вїнчаня**
7. Poradie manželstva **Порядок наслідованя манжєлства**
8. Počet živo narodených detí **Чїсло живо народжєных дїтей**
9. Štátne občianstvo **Штатне обчанство**

10. Národnosť **Народность**
slovenská
slověnska
česká
česky
rusínska
русиньскы
ukrajinská
українська

11. Materinský jazyk **Материнський язык**
slovenský
slověnský
maďarský
český
česky
rusínska
русиньскы
ukrajinská
українська

rusínsky
русиньскый
ukrajinský
український

„ЯК ЛЮДЕ СЛОБОДНЫ ЖЫТЬ ХОЧЕМЕ З ВАМИ, РУСИНЫ ЖЕЛАЮТЬ БЫТИ РУСИНАМИ, СВОЮ ЦЕРЬКОВ, ЯЗЫК, ОБЫЧАЙ ХРАНИТИ, ЧІМ НАС БОГ СОТВОРИВ, ТЫМ ХОЧЕМЕ БЫТИ.“

Александр ПАВЛОВІЧ, будитель Русинів

ПЕРЕДПЛАТНЕ

Народны новинки: Словєньско – 8,50 €, Чесько – 25 €, Европа – 30 €, остатні штаты – 39 € або 50 \$; Русин: Словєньско – 5 €, Чесько – 20 €, Европа – 25 €, остатні штаты – 34 € або 45 \$. Чїсло рахунку: 4012549760/7500. З Европы і останїх штатів найлїпше посылати пїнязі за переплатне банковым чеком із вызначінєм: Rusín a Ľudové noviny.

За передплатне допереду дякуєме.

НАРОДНЫ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинки. Реалїзоване з фїнанчнов підпоров Уряду влады СР – програм Култура народностных меншын 2011. Шефредактор: Мґр. Александр ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПґДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПґДр. Анна ПЛІШКОВА, ПґД. Adresa: Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR. Tel.: 0905 470 884. Реґїстрацне ч. EV 327/08, МІС 49 438. Предплатне на рік € 8,50 €. Опублїкованы погляды дописователїв не мусять быти згодні з поглядами редакцїї.

Адреса новїнок на інтернетї: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2